

Undersøgelse blandt FOA-medlemmer fra Social- og Sundhedssektoren om erfaringer med selvmord og selvmordsforsøg blandt borgere

FOA har i perioden fra 13.-20. december 2012 gennemført en undersøgelse gennem forbundets elektroniske medlemspanel MedlemsPulsen om medlemmer fra Social- og Sundhedssektorens erfaringer med selvmord og selvmordsforsøg blandt de borgere, medlemmerne møder gennem deres arbejde. 53 procent af de inviterede har gennemført undersøgelsen.

Hovedkonklusionerne i undersøgelsen er:

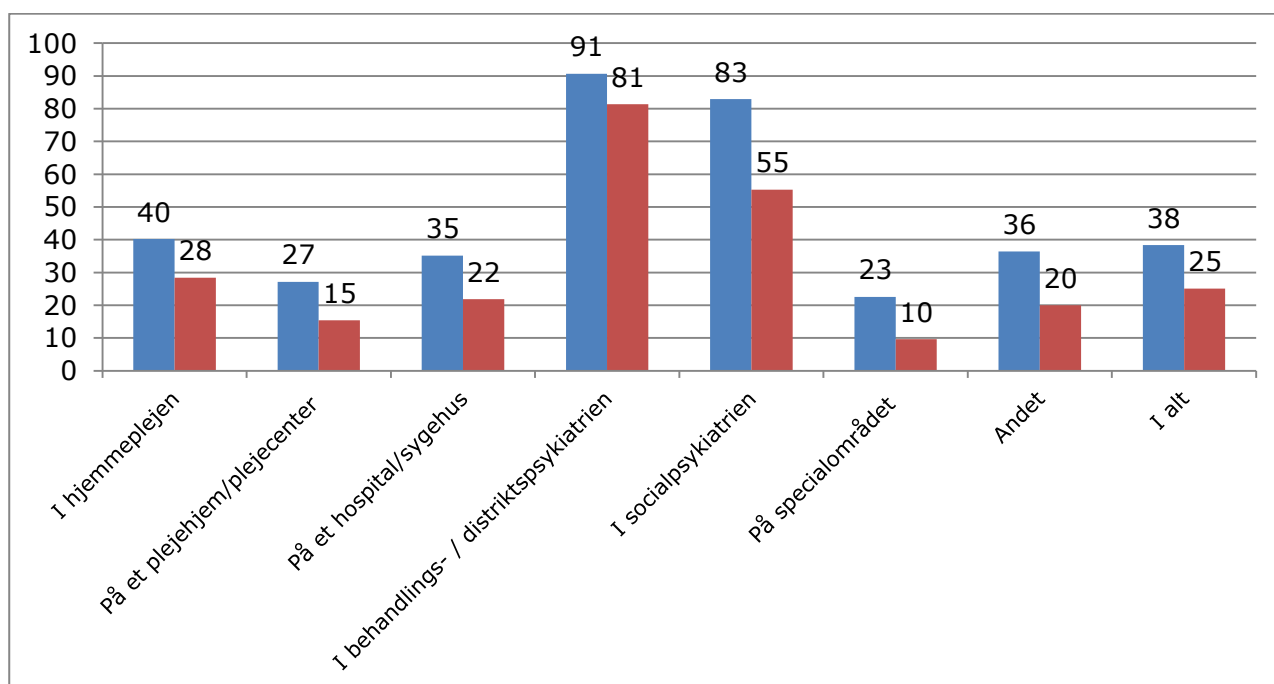
- 38 procent af deltagerne i undersøgelsen har oplevet, at borgere har begået selvmord eller forsøgt at begå selvmord. 25 procent af alle deltagerne svarer, at de har oplevet, at det er lykkedes for borgere at begå selvmord.
- Andelen er højest i psykiatrien. Både i behandlings-/distriktskykiatrien og i socialpsykiatrien har mere end 4 ud af 5 svaret, at de har oplevet, at borgere forsøgte at begå selvmord
- Hver tredje af de medlemmer, der har oplevet, at borgere begik selvmord eller forsøgte at begå selvmord, har selv oplevet at finde en borger, der havde begået selvmord eller forsøgt at begå selvmord. Det svarer til 13 procent af alle deltagere i undersøgelsen.
- Det fremgår af de åbne svar, at det kan være meget hårdt for medlemmerne, at finde en borger, der har begået selvmord eller forsøgt på det. Kun lidt over halvdelen svarer, at de har fået den støtte, de havde brug for fra ledelsen.
- Hver femte deltager i undersøgelsen har svaret, at de har været ude for, at borgere bedt dem om at hjælpe med at tage vedkommendes liv.
- Næsten halvdelen af deltagerne ved ikke, om arbejdspladsen har en politik for, hvad man skal gøre i en situation, hvor en borger virker selvmordstruet. Kun hvert fjerde medlem svarer, at arbejdspladsen har en politik.

Mere end hvert tredje medlem fra SOSU-sektoren har erfaringer med selvmord eller selvmordsforsøg

409 ud af de i alt 1.066 deltagere i undersøgelsen eller 38 procent af de deltagende har enten oplevet selvmord eller forsøg på selvmord blandt borgere.

Hver fjerde af alle deltagerne i undersøgelsen har endvidere oplevet, at en borger har lykkedes med at begå selvmord.

Figur 1. Procent af deltagere i undersøgelsen, der har oplevet, at borgere har begået selvmord eller forsøgt at begå selvmord (blå) samt hvor mange, der har oplevet borgere, der har lykkedes med at begå selvmord (røde).

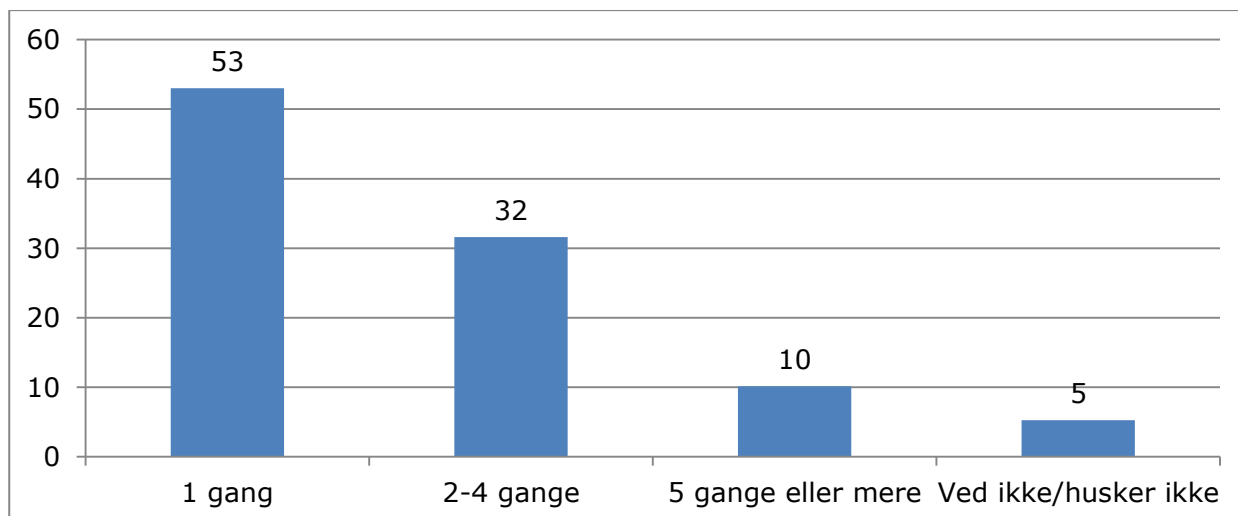
Antal svar: 1.066

Anm: De blå søjler i figuren indeholder alle dem, der har svaret ja til, at de har oplevet, at borgere begik selvmord, og/eller at de har oplevet, at borgere havde forsøgt at begå selvmord. De røde søjler indeholder alle dem, der har svaret, at de har oplevet at borgere begik selvmord.

I figur 1 ovenfor ser vi, at der især i grupperne, der arbejder i behandlings- og socialpsykiatrien er mange medlemmer, der har oplevet, at borgere har begået selvmord eller forsøgt at begå selvmord. Man skal dog være yderst påpasselig med at konkludere noget for disse grupper, da der er for få deltagere fra grupperne til, at tallene er pålidelige. Her må man nøjes med se på de store grupper, der arbejder på plejehjem/plejecentre, i hjemmeplejen og på hospitalerne. Her ser vi, at der er 4 ud af 10 i hjemmeplejen, der har oplevet, at borgere har forsøgt selvmord, mens lidt mere end hver fjerde har oplevet, at det er lykkedes for den ældre at begå selvmord.

Blandt dem, der har oplevet, at borgere har begået selvmord, har mere end 4 ud af 10 oplevet situationen mere end en gang. Hvert tiende medlem, der har oplevet, at borgere har begået selvmord, svarer ligefrem, at de har oplevet det 5 gange eller mere.

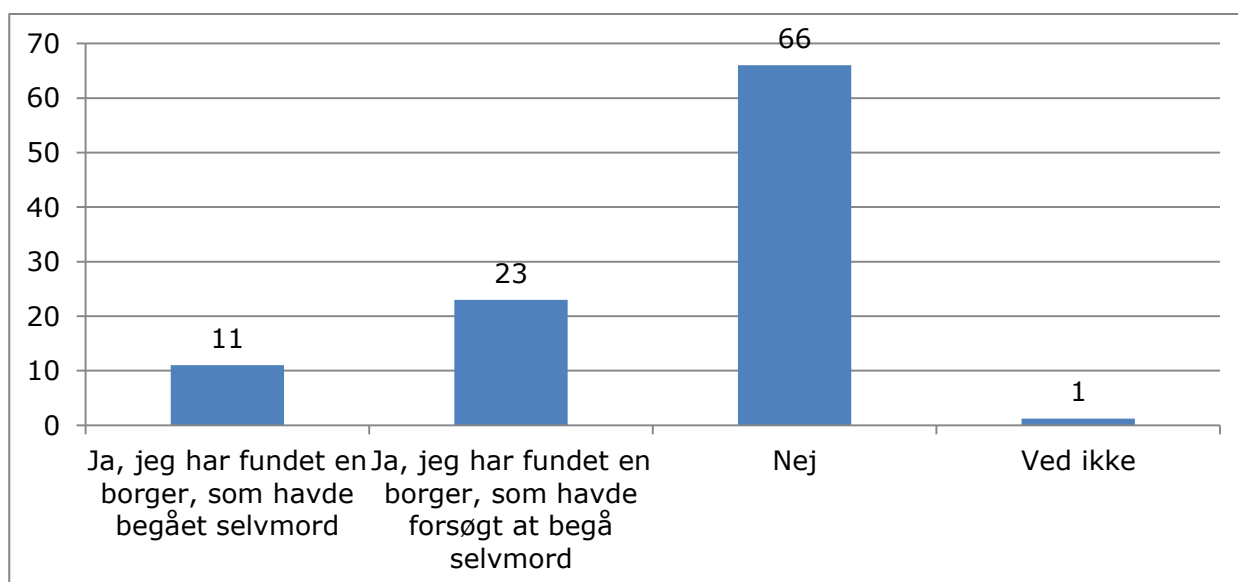
Figur 2. Hvor mange gange har du oplevet, at der er borgere på dit arbejde, som har begået selvmord? Opgjort i procent.

Antal svar: 267

I figur 3 herunder ser vi, at mere end hvert tredje medlem, der har oplevet, at borgere har begået selvmord eller forsøgt at begå selvmord selv har prøvet at finde en borger, der enten havde begået selvmord eller forsøgt på det. Det svarer til 13 procent af alle deltagerne i undersøgelsen.

Figur 3. Har du oplevet selv at finde en borger, der havde begået selvmord eller en borger, der havde forsøgt at begå selvmord? Opgjort i procent.

Antal svar: 406

Det kan være meget hårdt psykisk belastende at finde en borger, der har begået selvmord eller har forsøgt at begå selvmord. Derfor har vi spurgt ind til, hvordan den nærmeste leder fulgte op efter oplevelsen. Her varierer svarene fra meget positive over en følelse af svigt fra lederens side til kommentarer om, at støtten blev fundet blandt kolleger eller andre frem for

hos lederen eller dennes tiltag i form af fx psykologhjælp eller lignende. Ser man overordnet på svarene, har lidt over halvdelen af de, der har svaret på spørgsmålet, haft en positiv oplevelse af den opfølgning og de initiativer, der blev sat i værk efter episoden. Lidt under halvdelen har haft en følelse af mangel på opfølgning, mens resten ikke vurderer opfølgningen hverken positivt eller negativt.

Et medlem, der har haft en positiv oplevelse af opfølgningen fra den nærmeste leder skriver fx:

"Lederen lagde resten af min dagsplan ud til mine kolleger, hvorefter vi fik en god snak. Hun [lederen] bestilte tid hos en krisepsykolog til mig med det samme. Efterfølgende fulgte lederen på, hvordan jeg havde det"

Et medlem, der har oplevet en mindre positiv håndtering fra den nærmeste ledelse skriver fx:
"Der blev ikke rigtig fulgt op [fra ledelsens side], og heller ikke gjort ret meget for at forhindre gentagelser, selvom det var sket flere gange."

Et andet medlem, beskriver også en negativ oplevelse med den nærmeste leders opfølgning:
"Lederens kommentar var: Det måtte man lære at tackle, det blev nok ikke sidste gang."

Flere medlemmer beskriver også, at deres arbejdsplads har en nedskrevet handleplan, der anvendes, hvis ansatte oplever at uforudsete hændelser som fx selvmord og selvmordsforsøg på arbejdspladsen. Eksempelvis skriver et medlem:

"Vi har en fast procedure for uforudsete hændelser som selvmord og selvmordsforsøg. Der bliver altid fulgt op af nærmeste kolleger/leder, siden hen med en samtale blandt alle de involverede og der tilbydes psykologhjælp."

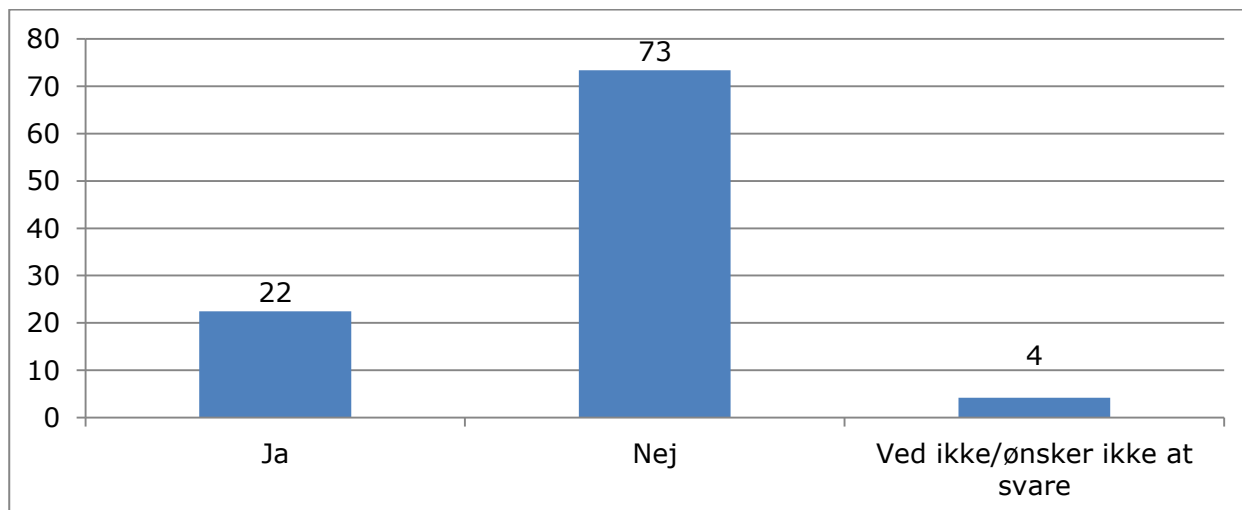
Et andet medlem skriver ligeledes:

"Vi har en nedskrevet handleplan. Den indebærer, at hver medarbejder selv har valgt, hvilke kolleger, der skal kontaktes og straks rykke ud og træde til sammen med ledelsen. Det fungerede perfekt. Der tilbydes også krisehjælp og efterfølgende samtaler."

Hver femte er blevet bedt om at hjælpe med at tage en borgers liv

Lidt mere end hver femte deltager i undersøgelsen har svaret, at hun har været ude for, at en borger har bedt om hjælp til at tage sit eget liv.

Figur 4. Har du været ude for, at en borger har bedt dig om at hjælpe vedkommende med at tage sit eget liv? Opgjort i procent

Antal svar: 1.010

Et spørgsmål om hjælp til at begå selvmord kan ofte medføre en svær samtale med borgeren. Der er givet mulighed for, at svare på, hvordan man reagerede i situationen. Her er det typisk, at deltagerne i undersøgelsen har stået for en lang snak med borgeren, hvor man naturligt viser forståelse for situationen, men afviser at hjælpe.

Gode eksempler på besvarelser er fx:

"Roligt. Forklarede, at jeg godt kunne forstå borgerens situation, men at jeg ikke ville eller kunne hjælpe med at afkorte livet. Jeg ville derimod hjælpe med kontakt til læge eller anden tillidsperson, der kunne tale med borgeren. Informerede herefter min leder."

"Jeg snakkede med beboeren om smerten, der var årsagen, og hvor uoverskueligt det var for beboeren at fortsætte sit liv. Tilbød at forsøge at få tid til at snakke mere med vedkommende. Det kunne jeg så ikke få sat tid af til, så det gik på bedste vis, med at "stjæle" tiden!!"

"Jeg sagde, at jeg ikke måtte gøre noget, for så kom jeg i fængsel. Beboeren blev meget vred på mig."

"Jeg blev meget forskrækket og afslog naturligvis med bemærkningen om, at jeg ikke har lyst til at få en livstidsdom."

"Fik en god snak om, at det var en dårlig ide. Jeg fortalte også, at jeg syntes det var en urimelig hjælp at bede om."

“Har været ude for, at en patient på min nuværende arbejdsplads havde så store smerter, at vedkommende ikke kunne mere, og at der heller ikke var udsigt til bedring. Patienten ønskede dødeligt høje doser morfin. Jeg sagde noget om, at jeg ikke kunne gøre det, da jeg ville miste mit arbejde på det og risikere fængsel for det, men at jeg godt kunne sætte mig i patientens sted og forstå hvorfor. Jeg gav patienten lov til at græde og prøvede at "rumme" ham, men det var svært ikke at tage den slags oplevelser med hjem efter endt arbejdstid.”

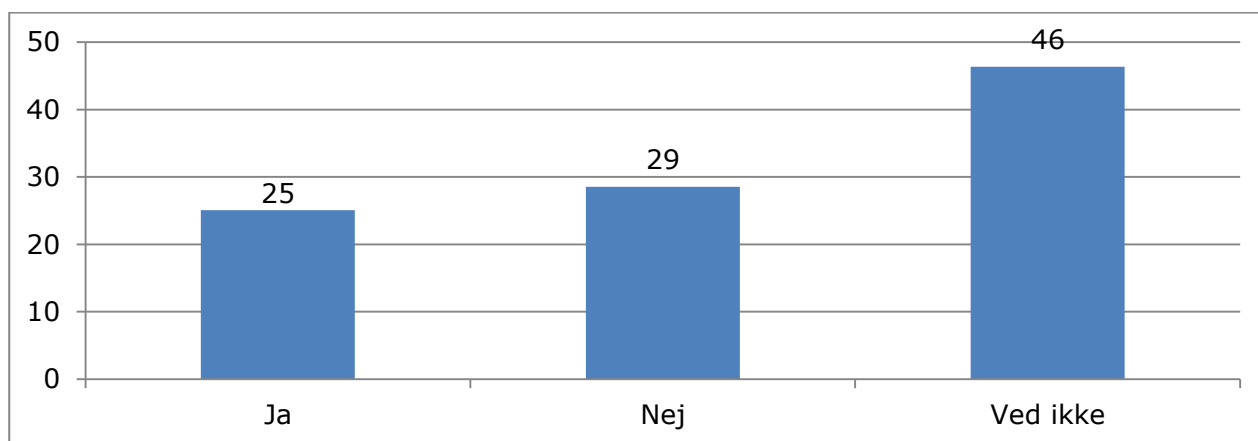
Omtrent hver femte deltager i undersøgelsen siger, at de har været med til at forhindre en borger i at begå selvmord. Dette tal dækker over mange forskellige former for hjælp. Nogle deltagere kan fortælle, at de er kommet i sidste øjeblik og har forhindret en borger i at tage sit eget liv med en pose over hovedet el.lign., nogle har fundet borgere, der har taget en overdosis medicin og ringet 112, mens andre har fornemmet eller observeret, at borgeren var selvmordstruet og derfor mindsket mulighederne for at begå selvmord ved overvågning eller lignende. Endnu andre har haft samtaler med borgerne og eventuelt henvist dem til en læge eller andre.

Medlemmerne kender sjældent arbejdspladsens politik ifm. selvmord blandt borgere – hvis der er nogen politik

På spørgsmålet om, hvorvidt medlemmernes arbejdsplads har en politik for, hvad de skal gøre i en situation, hvor en borger virker selvmordstruet, svarer blot hvert fjerde medlem, at arbejdspladsen har en politik. Hele 46 procent svarer, at de ikke ved, om arbejdspladsen har en politik på området. De, der på et tidligere tidspunkt i spørgeskemaet har svaret, at selvmord blandt borgere ikke er relevant på deres arbejdsplads, er sorteret fra, så det er ikke blot derfor, at medlemmerne ikke ved, om der er en politik.

Selv blandt de medlemmer, der har oplevet, at en borger begik selvmord eller havde forsøgt at begå selvmord svarer, hver tredje, at de ikke ved, om arbejdspladsen har en politik.

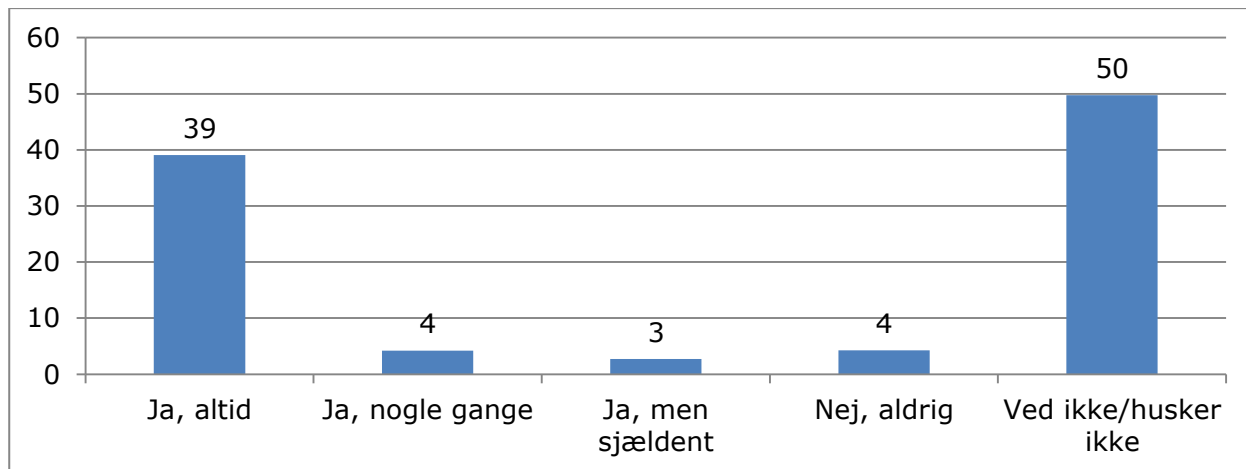
Figur 5. Har din arbejdsplads en politik for, hvad du skal gøre i en situation, hvor en borger virker selvmordstruet? Opgjort i procent

Antal svar: 1.005

Tablet 6 på næste side viser, at halvdelen af medlemmerne heller ikke kender deres arbejdspladsers politik for, om der skal gives krisehjælp i forbindelse med, at en borger begår selvmord. Dog svarer kun 4 procent, at der aldrig gives krisehjælp efter sådanne oplevelser.

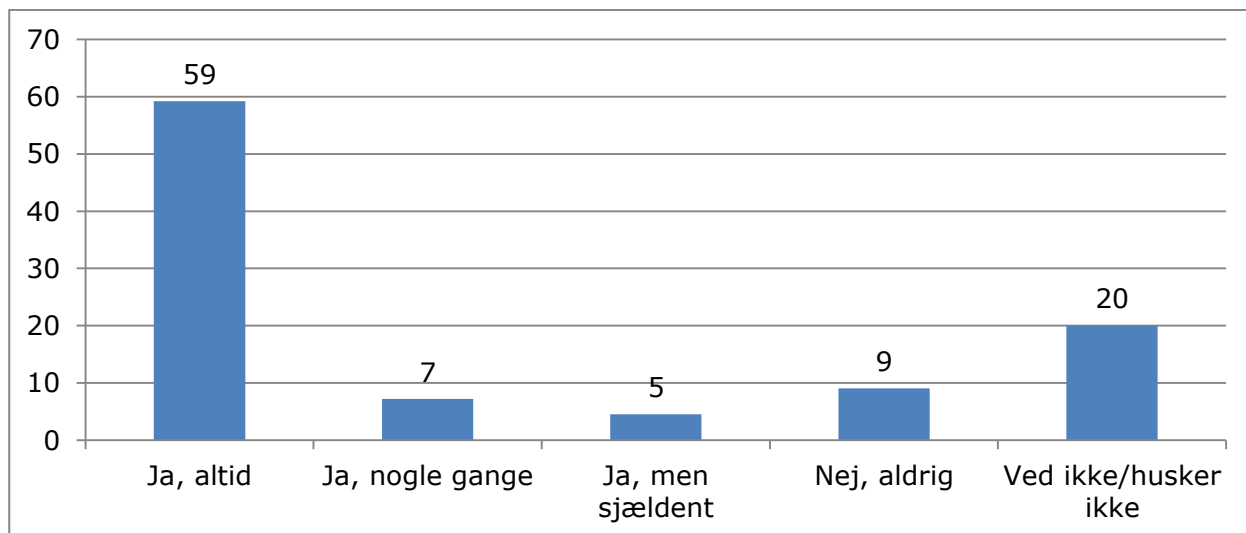
Figur 6. Bliver du og dine kolleger tilbudt krisehjælp, hvis I oplever, at borgere på arbejdspladsen begår selvmord?

Antal svar: 1.003

Ser man nærmere på den gruppe af medlemmer, der har oplevet, at borgere begik selvmord, ser vi, at 6 ud af 10 svarer, at der altid bliver givet krisehjælp, mens yderligere ca. 12 procentpoint svarer, at der nogle gange eller sjældent bliver givet krisehjælp. Under hver tiende svarer, at der aldrig bliver givet krisehjælp, mens hver femte ikke ved, hvad arbejdspladsens politik er på området.

Figur 7. Bliver du og dine kolleger tilbudt krisehjælp, hvis I oplever, at borgere på arbejdspladsen begår selvmord? – Kun medlemmer, der har oplevet, at borgere begik selvmord

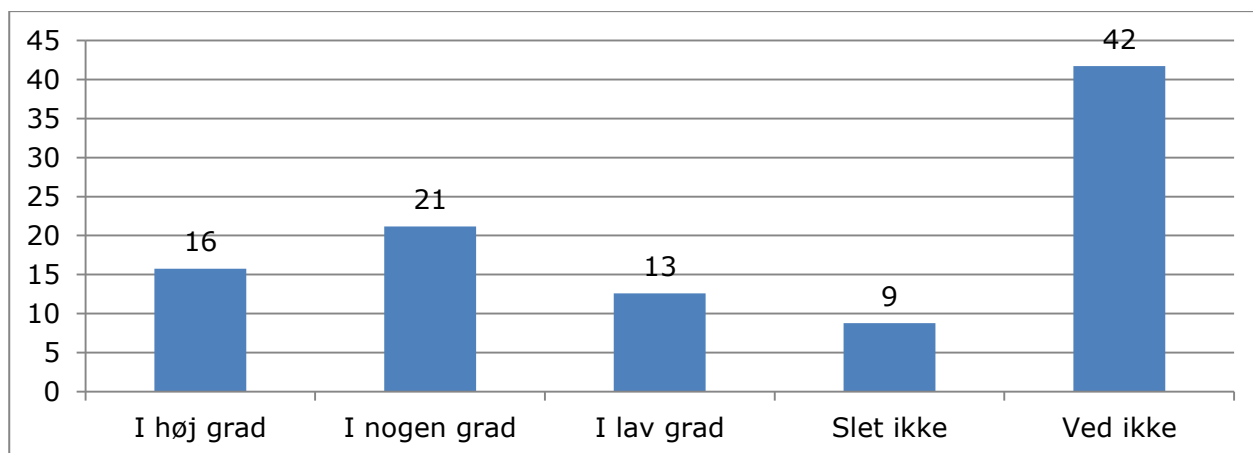

Antal svar: 265

Brug for forebyggelse og forøget viden

På et spørgsmål om, i hvilken grad medlemmerne mener, at deres arbejdspladser forebygger selvmord blandt borgere, er der meget blandede holdninger. I figur 8 nedenfor ser vi, at blot lidt mere end hvert tredje medlem svarer, at arbejdspladsen i høj grad eller i nogen grad forebygger selvmord blandt borgere.

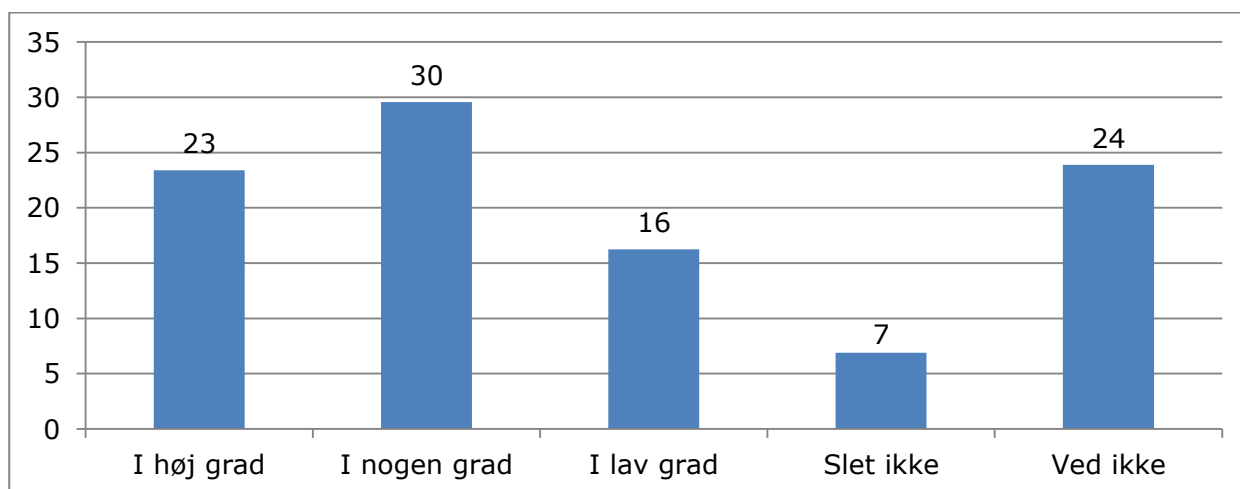
Figur 8. I hvilken grad synes du, at din arbejdsplads forebygger selvmord blandt borgere?

Antal svar: 1.002

Mere end 4 ud af 10 svarer, at de ikke ved, om arbejdspladsen forebygger selvmord. Derfor er det også interessant at se på fordelingen blandt dem, der har haft oplevelser med selvmord eller selvmordsforsøg. Her ser vi, at næsten hver fjerde kun i nogen grad eller slet ikke synes, at arbejdspladsen forebygger selvmord blandt borgere. Også her er der dog hele 24 procent, der svarer, at de ikke ved, om arbejdspladsen forebygger selvmord.

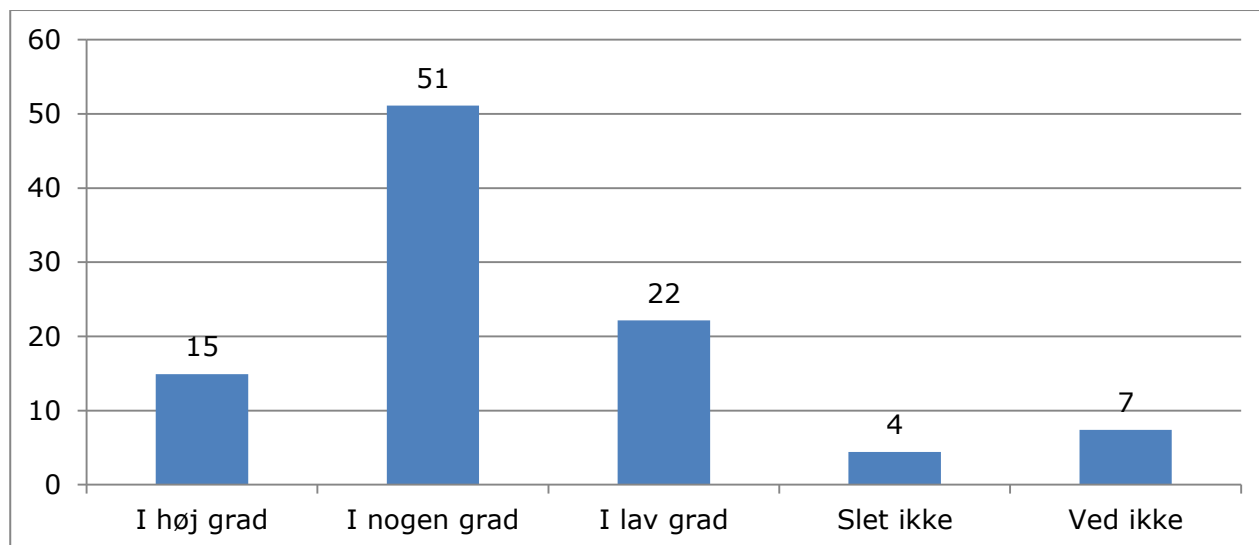
Figur 9. I hvilken grad synes du, at din arbejdsplads forebygger selvmord blandt borgere? – Kun medlemmer, der har oplevet, at borgere har begået selvmord eller forsøgt at begå selvmord

Antal svar: 406

Heller ikke alle føler, at de har den fornødne viden til selv at opfange signaler fra en selvmordstruet borger. Således svarer mere end hver fjerde, at de kun i lav grad eller slet ikke synes, de har den fornødne viden. Kun 5 procent mener, at de i høj grad har den fornødne viden.

Figur 10. I hvilken grad synes du, at du har den fornødne viden til at opfange signaler fra en selvmordstruet borger?

Antal svar: 998

Undersøgelsens metode

FOA-undersøgelsen om medlemmerne i Social- og Sundhedssektorens oplevelser med selvmord blandt borgere er gennemført i perioden 13.-20. december 2011 ved en spørgeskemaundersøgelse via forbundets elektroniske medlemspanel.

Deltagerne i medlemspanelet er sammensat af medlemmer, der har meldt sig til panelet via forbundets hjemmeside, og medlemmer, der - tilfældigt eller via undersøgelser uden for panelet – er hvervet for at sikre en bred repræsentation fra forbundets sektorer mv.

De spørgsmål, der er afrapporteret i dette notat, er blevet stillet til erhvervsaktive medlemmer fra Social- og Sundhedssektoren, der er i arbejde.

Undersøgelsen om selvmord blandt borgere var en del af en større undersøgelse, der også indeholdt andre emner: Julegaver fra arbejdsgivere, arbejdet med demens i hjemmeplejen samt at arbejde med selvmordstruede borgere. I alt blev 3.350 medlemmer inviteret til undersøgelsen. 63 e-mail-adresser var uvirksomme, så det reelle antal inviterede var 3.287 medlemmer.

1.786 medlemmer har besvaret hele eller dele af det spørgeskema, der har været stillet til dem. Det giver en svarprocent på 54,3 procent. 53,6 procent har gennemført undersøgelsen fuldt ud.

Svarprocenten ligger på linje med svarprocenten i andre undersøgelser via medlemspanelet.

I dette notat indgår svar fra 1.066 erhvervsaktive FOA-medlemmer, der arbejder i hjemmeplejen. Svarene fra ikke-fuldt gennemførte interviews er inkluderet i analysen.